

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОМПОНЕНТ ЛЕКСИКИ З ПОЗНАЧЕННЯМ КОЛЬОРУ ТА ЙОГО ВИРАЖЕННЯ У ФРАЗЕОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Бацман О.О., студ. ПР-61,
Чернюк Н.І., к.філол.н., доц.

Соціокультурний компонент характеризується національно культурними особливостями сприйняття кольору певного народу і його відображенням у мові. Питання детального вивчення соціокультурного аспекту фразеологічних одиниць з позначенням кольору представляє значний інтерес для лінгвістики, що диктується сучасними умовами глобалізації і тісними міжкультурними контактами націй. Знання соціокультурного компоненту кольору сприятимуть адекватному взаєморозумінню у дискурсах представників різних національних культур.

Значення колороніма може по-різному впливати на загальне значення фразеологічної одиниці. Оскільки деактуалізація слова у складі ФО безпосередньо пов'язана з переосмисленням значення самого виразу, фразеологізми, до складу яких входить назва кольору, доцільно класифікувати за типами переосмислення. Можна виділити фразеологізми-порівняння, фразеологізми-метафори, фразеологізми-метонімії. До найважливіших типів переосмислення О.В.Кунін відносить також евфемізм. Але, посилаючись на стилістичний розподіл тропів, вважається за доцільне розглядати евфемізми та перифрази в межах метонімії.

Символічне значення кольору пояснюється низкою причин, серед яких виділяються історичні. Історико-етимологічний коментар дав змогу стверджувати, що в момент утворення ФО колоронім входить до її складу у своєму первинному значенні (*black books, blue stocking, white elephant, red tape*) або, рідше, набуває такого семантичного відтінку, який приписують значенню самого кольору (*a black sheep*).

Колороніми у складі ФО залежно від типу переосмислення мають різний ступінь деактуалізації: у порівняльних та метонімічних зворотах денотативні значення цих лексем здебільшого зберігаються (*as black as night, as green as grass, as white as snow; black coat, the green cloth*); у складі фразеологізмів-метафор семантика колоронімів виражена імпліцитно, що зумовлено ступенем переосмислення даних

фразем. Тому зазначені лексеми можуть вживатися як у прямому, так і переносному значенні (*the black dog, a black sheep, white feather*).

Будучи компонентом ФО, колоронім може виконувати наступні функції: номінативну, смислоутворюючу, смислорозрізнявальну, атрибутивну.

Певний відсоток становлять фразеологізми, до складу яких лексеми на позначення кольору увійшли в прямому значенні. В деяких інших випадках психологічне тлумачення кольору було основним при утворенні значення фразеологізму.

У сфері системних зв'язків семантичні можливості колоронімів виявляються найбільш виразно. При утворенні фразеологічних варіантів і синонімів лексеми на позначення кольору можуть взаємозамінятися в певному фразеологічному контексті, виступаючи, таким чином, як синоніми (*black shirt – brown shirt*). Більшість варіантів та синонімів виникають при заміні лексеми, що не позначає колір, колоронім же залишається сталим компонентом (*black art – black magic*). Серед антонімічних пар є такі, до складу яких входять контрастно зіставлені лексеми (*black lie – white lie*). Однак більш вживані у структурі ФО контекстуально антонімічні колороніми. Поза фраземою в антонімічні зв'язки вони не вступають (*black-letter day – red letter day*).

Вживання назв кольорів у складі полісемічних (*black eye – 1) підбите око; 2) поразка, відсіч, провал*), омонімічних та паронімічних ФО дає підстави стверджувати, що дані лексеми, як компоненти фразеологічних висловів, створюють основу для метафоричного перенесення семантики і є смислоутворюючими елементами. У випадку з полісемічними ФО перенесене значення в більшості випадків набуває саме колоронім. Завдяки назві кольору, що входить до складу ФО, виникають нові значення, які обов'язково семантично пов'язані між собою (*black eye – 1) підбите око; 2) поразка, відсіч, провал*).

Випадок, коли значення фразеологізму несумісні, можна вважати фразеологічною омонімією. Фраземи-пароніми також зустрічаються серед ФО, в яких одним з компонентів є колоронім. Паронімами є вирази *the blue devil* (злий дух-спокусник) та *the blue devils* (смуток, нудьга). В першому випадку смисловий акцент робиться на лексемі *devil*, а в другому – саме колоронім *blue* є смислоутворювальною лексемою.

Існує група фразеологізмів з колоронімами, які є фраземами-дериватами і можуть вживатися як самостійні звороти, так і у складі ФО, які їх породили (*the black dog – the black dog is on one's back, red herring – to draw a red herring across the path*).